

Antylopy spod Radunia

09.11.2011.

CHOSZCZNO Spacerując w okolicach Radunia uważny obserwator na pewno nie przegapi kilku tajemniczych betonowych bloków, z których wystają metalowe cokoły. Boczne otwory świadczą o tym, że kiedyś były tam zamontowane solidne drzwi. Niestety widać też, że poszukiwacze skarbów dokładnie spenetrowali te obiekty. To chyba głównie za ich sprawą znajdziemy na stronach internetowych (także niemieckich – red.) nie tylko zdjęcia, ale także szereg wątków z zapytaniem o to, co mieściło się w tych obiektach. Dziś ten problem rozwiązuje SŁAWOMIR GIZIŃSKI, w imieniu którego zapraszamy do lektury artykułu zatytułowanego „Antylopa” z Arnswalde.

(tk)

„Antylopa” z Arnswalde

„Antilope” - taki kryptonim nosiła umiejscowiona w okresie II Wojny Światowej w Arnswalde /Choszcznie/ stacja radarowa. W okresie od maja 1942 do września 1943 roku wpisana była ona w system obrony przeciwlotniczej Niemiec. Wraz ze stacjami w Szczecinie /1 kategorii/, Orle i Chojnie, choszczeńska tworzyła Nachtjagdraum 104, a obsługiwana była przez 17. /mFlugmeldeLeitKp (Flugmelde-Leit Kompanie) należącą do III./LnRgt 214 (Luftnachrichten-Regiment 214), co w tłumaczeniu na język polski oznaczało 17 kompanię wykrywania i naprowadzania wchodzącą w skład 214 pułku łączności lotniczej. Wszystkie Raum-y wraz z pułkami nocnych myśliwców tworzyły razem system nocnej obrony powietrznej III Rzeszy, nazywanej przez Niemców „Himmelbett” /łóże z baldachimem/, zaś przez aliantów "he Kammhuber Line" - od nazwiska jego twórcy pułkownika, a następnie generała Josefa Kammhubera.

W ramach tego systemu funkcjonowała sieć kwadratów, w których oprócz stacji radarowych „Freya” o zasięgu do 120 km służących do wczesnego wykrycia alianckich samolotów, występowały zespoły stacji radarowych „Würzburg – Riese”. Zespół taki stanowiły dwie stacje radarowe. Jedna z nich, oznaczona „Roter Riese” (czerwony olbrzym), śledziła kurs celu, druga – zwana „Grüner Riese” (zielony olbrzym) – śledziła kurs myśliwca. W centrali naziemnej znajdowało się serce całego systemu – tablica kontrolna „Seeburg”, która przetwarzała i pokazywała dane dochodzące ze stacji radarowych. W momencie wykrycia przez radar „Freya” nieprzyjacielskiego samolotu, z najbliższego lotniska startował dyżurujący myśliwiec nocny. Kierowany był on następnie do odpowiedniego kwadratu, gdzie oczekiwał na dalsze instrukcje z ziemi. Kiedy jedna ze stacji „Würzburg” namierzyła

bombowiec, samolot myśliwski kierowany był za pomocą drugiego “Würzburga” w jego stronę. Kontroler naziemny, obserwując wskazania na tablicy “Seeburg”, kierował przez radio myśliwcem, umożliwiając spotkanie z samolotem nieprzyjaciela.

Stacja radarowa “Antilope”, zgodnie z obowiązującą zasadą, swoją nazwę miała od pierwszej litery najbliższego miasta /Arnswalde/ i należała do stacji radarowych 2 kategorii, których podstawowe wyposażenie stanowiły:

- o 2 radary Freya - FUGM 80 – jako radary wykrywające cel/ Flugmeldegerät/, w miejsce Freyi mógł się pojawić Wassermann albo Mammuth
- o 2 radary Würzburg-Riese - FuSE 65 - jako radary śledzące cel i naprowadzające /Flugzielgerät/
- o Stellugszentrale/Auswertung
- o Skład etatowy stacji stanowiło 200 żołnierzy.
- o “52336” był to numer poczty polowej tej jednostki

Radar “FREYA” FuMG 80

- niemiecki radar wczesnego ostrzegania taktowany zegarem 125 MHz o długości fali 2,4 m. Produkcja (opracowany) przez niemiecką GEMA, używany od 1936 roku. Radar był w stanie wykrywać cele powietrzne na dystansie 120 km (max. 200 km) i używany był w okresie całej II wojny światowej.

Taktyczne i techniczne:

Max. ustalenia zakresu cel: 200 km;

Częstotliwość: 125 MHz

Długość fali: 2,4 m

Moc: 15 do 30 kW;

Powtarzanie częstotliwość: 500 Hz

Radar “Freya”

Radar “Würzburg-Riese” FuMG 65/FuSE 65

Radar śledzenia i naprowadzania

Częstotliwość pracy: 560 MHz

Zasięg maksymalny: 80 km (śledzenie ciągłe od ok. 50 km)

Dokładność pomiaru:

- w odległości: 35 m
- w azymucie (kierunek): 0.15 stopnia
- w elewacji (wysokość): 0.15 stopnia

Radar „Würzburg-Riese”;

Takich stacji radarowych powstało w Europie około 1500. Wiele z nich znajdowało się na terenie Polski, zwłaszcza na Pomorzu i w Polsce Południowej.

Do naszych czasów zachowały się charakterystyczne betonowe podstawy na planie sześciokąta. Na nich to właśnie mocowana była metalowa konstrukcja „Würzburg-Riese”; o masie ponad 18 t. Ślady po „Freya” są dużo trudniejsze do odnalezienia, gdyż radar ten wymagał czterech betonowych bloków rozstawionych w kwadracie. Większość tych obiektów na terenie Polski została odnaleziona. Również na stronach internetowych można znaleźć i ślady podstaw „Würzburg-Riese”; należących do „Antilope”;./ <http://www.panoramio.com/photo/27875220/>

Jak już w wspominałem, siedzibą stacji radarowej „Antilopa”; było Arnswalde /Choszczno/. Jednak to tylko dotyczy koszar, w których stacjonowała jednostka. Z dużym prawdopodobieństwem stacjonowała ona w małym kompleksie koszarowym za miastem, w odległości ok. 500 m. od głównego kompleksu koszarowego, po lewej stronie drogi do Drawna /dzisiejsze osiedle Kożedo /.

Same zaś stacje radarowe były rozmieszczone za miejscowością Raduń, w kierunku na Zieleniewo, na lewo od drogi nr 160. Na ich ślady można natrafić także dziś. Bliżej wsi, na dwóch przewyższeniach terenu znajdują się betonowe podpory po dwóch stacjach radarowych „Freya”; /bliższa wsi w krzakach ok. 300 metrów drogą od znaku miejscowości i 200 metrów od drogi po prawej stronie w kierunku na Kaszewo, druga na wysokości pierwszej, 300 metrów dalej w szczerym polu/.

Stanowiska stacji radarowych „Würzburg-Riese”; znajdują się ok.1,8 km od Radunia, po tej samej stronie drogi co wcześniejsze „Freya”;. Pierwsze stanowisko widoczne jest wyraźnie z drogi /ok. 300 metrów/, drugie mimo że w przeciwieństwie do pierwszego nie jest obrośnięte krzakami wymaga przejścia ok. 500 metrów od drogi w pole.

Historia stacji radarowej „Antilope” zakończyła się wraz ze zmianami systemu obrony powietrznej Niemiec jakie miały miejsce we wrześniu 1943 roku. Radary z okolic Radunia zostały wtedy przeniesione w inne miejsce i nie występuje on już na mapach przedstawiających rozmieszczenie niemieckich radarów w latach 1944 – 1945.

Sławomir Giziński

Źródła informacji i zdjęć:

M.J.Murawski, Obrona powietrzna III Rzeszy; Działania nocne wrzesień 1939 – czerwiec 1943, Gdańsk 1999

Arthur O. Bauer, Deckname Würzburg - Beitrag zur Erhellung der Geschichte des geheimnisumwitterten deutschen Radargeräts 1937 – 1945, Herten : Verl. Historischer Technikerliteratur, 1999

Helmut Bukowski: Radarkrieg und Nachtluftverteidigung, VDM Verlag, Zweibrücken 2007,

Fritz Trenkle: Die deutschen Funkführungsverfahren bis 1945, Dr. Alfred Hüthig Verlag, Heidelberg 1987,

<http://www.panoramio.com/photo/27875220>

<http://www.deutschesatlantikwallarchiv.de/radar/>